

Sygn. akt SDI 12/18

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 29 maja 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Andrzej Siuchniński (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Marek Pietruszyński

SSN Eugeniusz Wildowicz

Protokolant Ewa Marczuk

przy udziale Naczelnego Rzecznika Odpowiedzialności Zawodowej Grzegorza Wrony,

w sprawie **lekarza J. P.**,

obwinionego z art. 53 ustawy z dnia 2 grudnia 2009 r. o izbach lekarskich (t.j. Dz.U. z 2018 r., poz. 168)

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie

w dniu 29 maja 2018 r.

kasacji, wniesionej przez obrońcę obwinionego

od orzeczenia Naczelnego Sądu Lekarskiego

z dnia 23 czerwca 2017 r., sygn. akt NSL Rep. [...],

utrzymującego w mocy orzeczenie Okręgowego Sądu Lekarskiego [...] Izby Lekarskiej w [...] z dnia 28 grudnia 2016 r., sygn. akt Wu [...],

1. na podstawie art. 439 § 1 pkt 9 k.p.k. w zw. z art. 17 § 1 pkt 11 k.p.k. i w zw. z art. 112 pkt 1 u.i.l. uchyla zaskarżone orzeczenie oraz utrzymane nim w mocy orzeczenie Okręgowego Sądu Lekarskiego [...] Izby Lekarskiej w [...] z dnia 28 grudnia

2016 r., sygn. akt Wu [...] i postępowanie w sprawie umarza, kosztami postępowania dyscyplinarnego i kasacyjnego obciążając Skarb Państwa;

2. nakazuje zwrócić obwinionemu J. P. uiszczoną opłatę od kasacji w kwocie 750 (siedmiuset pięćdziesięciu) złotych.

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 31 marca 2014 r. Okręgowy Rzecznik Odpowiedzialności Zawodowej [...] Izby Lekarskiej wszczął postępowanie wyjaśniające w sprawie pisma Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w K. o stwierdzeniu prowadzenia działalności leczniczej lek. J. P. bez wymaganych zezwoleń i dokumentacji. Pismem z dnia 23 kwietnia 2014 r. J. P. został wezwany do stawienia przed Okręgowym Rzecznikiem Odpowiedzialności Zawodowej celem przesłuchania w charakterze obwinionego (termin: 21 maja 2014 r.). W dniu 8 maja 2014 r. J. P. złożył oświadczenie o tym, że z dniem 8 maja 2014 r. zrzeka się prawa do wykonywania zawodu i wnosi o skreślenie go z listy członków [...] Izby Lekarskiej. W dniu 12 maja 2014 r. Prezes [...] Rady Lekarskiej wydał zarządzenie w sprawie skreślenia J. P. z listy członków okręgowej izby lekarskiej z powodu zrzeczenia się prawa wykonywania zawodu na podstawie art. 7 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 2 grudnia 2009 r. o izbach lekarskich (Dz.U. z 2009 r., Nr 219, poz. 1708 ze zm.; u.i.l.).

Pomimo tego Okręgowy Rzecznik Odpowiedzialności Zawodowej wydał postanowienie o przedstawieniu zarzutów, datowane na dzień 23 kwietnia 2014 r., które zostało ogłoszone i wręczone J. P. w dniu 5 czerwca 2014 r., zaś pismem z dnia 24 czerwca 2015 r. złożył wniosek o ukaranie J. P., w którym sformułował zarzuty popełnienia przewinień dyscyplinarnych, polegających na tym, że:

1. od 1 stycznia 1997 r. do lutego 2014 r. prowadził nielegalną praktykę lekarską, tj. „J. P. Usługi Lekarskie” przy ul. K. [...] w K., bowiem nie uzyskał wpisu do rejestru prywatnych praktyk, prowadzonego przez [...] Izbę Lekarską oraz bez uzyskania pozytywnej decyzji Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w K., czym naruszył godność zawodu lekarza, co stanowiło naruszenie art. 101 ust. 3 w zw. z art. 100 ust. 5 i art. 103 ustawy z dnia 15 października 2011 r. o działalności leczniczej (t.j. Dz.U. z 2016 r., poz. 1638 ze zm.) oraz art. 1 ust. 3 Kodeksu Etyki Lekarskiej;

2. w miejscu i czasie jak w pkt 1, w ramach udzielanych świadczeń zdrowotnych w prywatnym gabinecie przy ul. W. [...] w K., przekazywał pacjentom lek o nazwie A., w postaci sproszkowanej, pacjentom z innymi schorzeniami niż alkoholizm, wbrew specyfikacji ordynowanego leku, co stanowiło naruszenie art. 1 ust. 3 w zw. z art. 57 ust. 1 i 2 Kodeksu Etyki Lekarskiej oraz art. 46 ust. 1 ustawy o zawodach lekarza i lekarza dentysty (t.j. Dz.U. z 2015 r., poz. 464 ze zm.).

Okręgowy Sąd Lekarski [...] Izby Lekarskie jw [...], orzeczeniem z dnia 28 grudnia 2016 r., sygn. akt Wu [...], uznał J. P. za winnego popełnienia czynów, zarzucanych mu we wniosku o ukaranie, kwalifikując je jako przewinienia dyscyplinarne, określone odpowiednio:

1. w art. 53 u.i.l. w zw. 100 ust. 5 i 103 ustawy o działalności leczniczej oraz art. 1 ust. 3 Kodeksu Etyki Lekarskiej, wymierzając za nie karę pieniężną w wysokości czterokrotnego, przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw bez wypłat nagród z zysku, tj. 17 004,84 zł, na rzecz W. Oddział we W.;
2. w art. 53 u.i.l. w zw. z art. 1 ust. 3 Kodeksu Etyki Lekarskiej i art. 46 ust. 1 ustawy o zawodach lekarza i lekarza dentysty, za które wymierzył obwinionemu karę nagany.

Od tego orzeczenia odwołanie wniósł obrońca obwinionego, który podnosząc zarzut obrazy art. 58 ust. 1 i art. 53 u.i.l. w zw. z art. 7 ust. 1 pkt 2 u.i.l. i art. 71 § 1 k.p.k. w zw. z art. 12 pkt 1 u.i.l. oraz zarzut naruszenia art. 424 k.p.k. w zw. z art. 4 k.p.k., wniósł o uchylenie zaskarżonego judykatu i umorzenie postępowania dyscyplinarnego. Naczelny Sąd Lekarski w dniu 23 czerwca 2017 r., sygn. akt NSL Rep. [...], utrzymał w mocy orzeczenie Sądu pierwszej instancji.

Od orzeczenia Sądu odwoławczego kasację wniósł obrońca obwinionego. Podniósł zarzut obrazy art. 58 ust. 1 u.i.l. i art. 53 u.i.l. w zw. z art. 7 ust. 1 pkt 2 u.i.l. w zw. z art. 71 § 1 k.p.k. w zw. z art. 12 u.i.l., polegającej na utrzymaniu w mocy przez Naczelny Sąd Lekarski orzeczenia Sądu pierwszej instancji w sytuacji, gdy jedynie członkowie izb lekarskich podlegają odpowiedzialności za naruszenie zasad etyki lekarskiej oraz przepisów związanych z wykonywaniem zawodu lekarza, a J. P. z dniem złożenia oświadczenia o zrzeczeniu się prawa wykonywania zawodu lekarza przestał być członkiem [...] Izby Lekarskiej we W., a zatem nie podlegał odpowiedzialności zawodowej. W następstwie tego zarzutu skarżący wniósł o uchylenie orzeczeń Sądów obu instancji i umorzenie postępowania dyscyplinarnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja zasługuje na uwzględnienie.

Zgodnie z art. 7 ust. 1 pkt 2 u.i.l. skreślenie z listy członków okręgowej izby lekarskiej następuje na skutek złożenia przez lekarza oświadczenia o zrzeczeniu się prawa wykonywania zawodu lekarza, z wyjątkiem przypadku, gdy przeciwko temu lekarzowi toczy się postępowanie w przedmiocie odpowiedzialności zawodowej. W świetle tego unormowania negatywna przesłanka skreślenia lekarza z listy członków samorządu

lekarskiego występuje dopiero w momencie zainicjowania fazy *in personam* takiego postępowania. Warto zauważyć, że z ww. unormowaniem koresponduje art. 58 ust. 1 u.i.l., zgodnie z którym, za obwinionego uważa się lekarza, wobec którego w toku postępowania wyjaśniającego rzecznik odpowiedzialności zawodowej wydał postanowienie o przedstawieniu zarzutów lub przeciwko któremu skierował do sądu lekarskiego wniosek o ukaranie.

Węzłowym zagadnieniem w kontekście problemu odpowiedzialności zawodowej obwinionego jest zatem moment wszczęcia postępowania przeciwko osobie. Sąd Najwyższy w postanowieniu z 24 kwietnia 2007 r. (V KK 31/07, LEX nr 262649) stwierdził, że wydania postanowienia o przedstawieniu zarzutów nie można utożsamiać z jego sporządzeniem, bowiem wydanie postanowienia oznacza zarazem jego uzewnętrznienie. Szersza argumentacja tego stanowiska została zaprezentowana w tezie zawartej w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 5 marca 2014 r. (IV KK 341/13, Prok.i Pr.-wkl. 2014/6/14, KZS 2014/6/39), gdzie wskazano, że z art. 71 § 1 k.p.k. (stanowiącego funkcjonalny odpowiednik art. 58 ust. 1 u.i.l.) wynika, że za podejrzanego uważa się osobę, co do której wydano postanowienie o przedstawieniu zarzutów albo bez wydania takiego postanowienia postawiono zarzut w związku z przystąpieniem do przesłuchania w charakterze podejrzanego. Znaczenie zaś terminu "wydanie" i odkodowanie wynikających z niego norm prawnych może nastąpić jedynie przez pryzmat treści art. 313 § 1 k.p.k., który przewiduje, że jeżeli dane istniejące w chwili wszczęcia śledztwa lub zebrane w jego toku uzasadniają podejrzenie, iż czyn popełniła określona osoba, sporządza się postanowienie o przedstawieniu zarzutów, ogłasza je niezwłocznie podejrzanemu i przesłuchuje się go, chyba że ogłoszenie postanowienia lub przesłuchanie podejrzanego nie jest możliwe z powodu jego ukrywania się lub nieobecności w kraju. Pomiędzy terminami "wydanie" a "sporządzenie" postanowienia zachodzi istotna różnica, jako że dla "wydania" niezbędne jest dopełnienie kolejnych czynności procesowych określonych w art. 313 § 1 k.p.k., koniecznych dla skuteczności tej procesowej czynności. Aby zatem postanowienie o przedstawieniu zarzutów zostało uznane za wydane, czyli prawnie skuteczne, niezbędne jest kumulatywne spełnienie trzech warunków: sporządzenie postanowienia, jego niezwłoczne ogłoszenie i przesłuchanie podejrzanego. Jest to pogląd utrwalony w judykaturze i akceptowany przez skład Sądu Najwyższego w niniejszej sprawie.

Przechodząc do omówienia realiów procesowych należy zatem zauważyć, że postępowanie wyjaśniające wszczęto 31 marca 2014 r. (k. 4). Pierwsze wezwanie do stawienia przed Rzecznikiem Odpowiedzialności Zawodowej (w dniu 21 maja 2014 r.)

J. P. odebrał w dniu 28 kwietnia 2014 r., jednak wobec błędu w dacie stawienia się przed Rzecznikiem zostało mu wysłane kolejne wezwanie, które doręczono 22 maja 2014 r., a zatem dzień po terminie stawiennictwa na przesłuchanie. Tymczasem w dniu 8 maja 2014 r. J. P. złożył oświadczenie o zrzeczeniu się prawa do wykonywania zawodu i wniósł o skreślenie go z listy członków [...] Izby Lekarskiej. Na oświadczeniu tym widnieje data prezentaty sekretariatu tej Izby – 8 maja 2014 r. W odpowiedzi na to oświadczenie, Prezes [...] Rady Lekarskiej w dniu 12 maja 2014 r. wydał zarządzenie w sprawie skreślenia J. P. z listy członków okręgowej izby lekarskiej z powodu zrzeczenia się prawa wykonywania zawodu na podstawie art. 7 ust. 1 pkt 2 u.i.l. Wprawdzie na k. 26-27 zalega postanowienie o przedstawieniu zarzutów z datą 23 kwietnia 2014 r., jednak zostało ono podpisane przez J. P. dopiero w dniu 5 czerwca 2014 r., kiedy to doszło do przesłuchania przed Rzecznikiem Dyscyplinarnym.

W świetle zaprezentowanego powyżej stanowiska należy uznać, że do wydanie postanowienia o przedstawieniu zarzutów nastąpiło dopiero w dniu 5 czerwca 2014 r., nie zaś w dniu 23 kwietnia 2014 r. Samo sporządzenie postanowienia bez próby jego ogłoszenia podejrzanemu (obwinionemu) nie przekształciło postępowania z fazy *in rem* w fazę *in personam*. Złożenie przez J. P. oświadczenia, o którym mowa w art. 7 ust. 1 pkt 2 u.i.l. przed wydaniem postanowienia o przedstawieniu zarzutów stanowiło zatem

negatywną przesłankę do prowadzenia przeciwko niemu postępowania dyscyplinarnego w trybie ustawy o izbach lekarskich. Prowadziło ono bowiem do skreślenia obwinionego z listy członków okręgowej izby lekarskiej, skutkując u niego brakiem cechy indywidualnej podmiotu przewinienia dyscyplinarnego określonego w art. 53 u.i.l. Wprawdzie zarządzenie Prezesa [...] Izby Lekarskiej o skreśleniu J. P. z listy członków tej Izby zostało później anulowane, o czym poinformowano obwinionego w piśmie z dnia 26 marca 2015 r., ale niczego to nie zmienia wobec deklaratoryjnego charakteru tej decyzji i braku przeszkody dla skutecznego złożenia oświadczenia, o którym mowa w art. 7 ust. 1 pkt 2 u.i.l.

Konieczne stało się zatem uchylenie orzeczeń sądów dyscyplinarnych obu instancji na podstawie art. 439 § 1 pkt 9 k.p.k. w zw. z art. 17 § 1 pkt 11 k.p.k. w zw. z art. 112 pkt 1 u.i.l. Należy przy tym przyjąć, że art. 63 u.i.l., stanowiący funkcjonalny odpowiednik art. 17 k.p.k. nie normuje w całości negatywnych przesłanek procesowych i nie rzutuje na zakres zastosowania art. 439 § 1 pkt 9 k.p.k., gdzie znajduje się odesłanie do art. 17 § 1 pkt 5, 6 i 8-11 k.p.k.

Na koniec warto zaznaczyć, że zaprezentowane stanowisko co do wykładni art. 7 ust. 1 pkt 2 u.i.l. nie stwarza ryzyka dla efektywności postępowań dyscyplinarnych prowadzonych w trybie ustawy o izbach lekarskich. Skreślenie z listy okręgowej izby lekarskiej na skutek oświadczenia lekarza, który chciałby w ten sposób uniknąć odpowiedzialności dyscyplinarnej jest bowiem w swych konsekwencjach zbliżone do ukarania najsurowszą z kar dyscyplinarnych, określonych w art. 83 ust. 1 u.i.l., tj. pozbawieniem prawa wykonywania zawodu. Niewątpliwie bowiem taka postawa lekarza może zostać uznana za okoliczność podważającą jego nienaganną postawę etyczną, co stanowi warunek niezbędny także dla ponownego przyznania prawa do wykonywania zawodu lekarza lub lekarza dentysty (art. 5 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 5 grudnia 1996 r. o zawodach lekarza i lekarza dentysty, t.j. Dz.U.2018.617 ze zm.). Zgodnie bowiem z § 9 uchwały NSL Nr 30/10/VI z 3 września 2010 r. w sprawie szczegółowego trybu postępowania w sprawach przyznawania prawa do wykonywania zawodu lekarza i lekarza dentysty oraz prowadzenia rejestru lekarzy i lekarzy dentystów, w przypadku, gdy okręgowa rada lekarska uzyska wiarygodną informację dotyczącą zdarzeń, które wystąpiły na terytorium lub poza terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, mogących mieć wpływ na podjęcie zawodu lekarza w rozumieniu art. 5 ust. 1 pkt 5 ustawy o zawodach lekarza i lekarza dentysty, po sprawdzeniu prawdziwości tej informacji, może podjąć uchwałę o odmowie przyznania prawa wykonywania zawodu. Ocena przesłanki określonej w art. 5 ust. 1 pkt 5 wspomnianej ustawy nie jest ograniczona ramami czasowymi, które powodowałyby zatarcie skazania lub przedawnienie karalności. Nienaganna postawa etyczna musi znajdować potwierdzenie w całym okresie wykonywania zawodu lekarza (zob. wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 11 kwietnia 2017 r., II OSK 1949/16, LEX nr 2285988).

Mając na uwadze powyższe rozważania Sąd Najwyższy orzekł jak w wyroku, o kosztach postępowania dyscyplinarnego orzekając na podstawie art. 89 ust. 4 u.i.l., zaś o kosztach postępowania kasacyjnego na podstawie art. 632 pkt 1 k.p.k. w zw. z art. 634 k.p.k. i art. 637a k.p.k. w zw. z art. 112 pkt 1 u.i.l.